

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računani naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Pljuju, gledališko posloplje štev. 3.



Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rukopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 18.

V Ptujju v nedeljo dne 1. maja 1910.

XI. letnik.

Naprej v beraštvu!

Najbolj občudovanja vredno je pri slovenskem ljudstvu njegova pohlevnost in potrpežljivost ter pokornost napram lastnim izkoriščevalcem. Naj le pride ta ali ona stranka h kakšnemu drugemu narodu in naj napravi ljudstvu le polovico toliko škode, kakor ji napravijo slovenski poslanci slovenskemu ljudstvu, — in doživela bode vihar, da bode hipoma iz pozorišča izginila. . . Slovensko ljudstvo pa trpi molče in voli še svoje zatiralce v zastope, jim poljublja še roko, jih hvaležno boža za vsako brco in jih časti s kadilom ter lovoriko, — slovensko ljudstvo ima prvaška voditelje za svoj „fatum“. Ne, da bi slovenski kmet morda ne vedel in ne čutil, da mu ta prvaška politika škoduje. Le vprašajte starejše kmete, ki imajo do vas zaupanja, kadar ste sami z njimi, in povedali vam bodo svoje trpljenje in proklinjali bodo prvaško politiko. Ali napaka je, da slovenski kmet nima poguma, pregnati svoje zapeljivce. Podoben je na raku holanemu človeku, ki dobro ve, da je njegova rana smrtonевна, ki pa vendar nima poguma, da bi se podal v operacijo; raje umre, nego da bi izrezal rak-rano. . .

Tudi slovensko kmetško ljudstvo bode v beraštvu umrlo, brez da bi se branilo te nesrečne politike, ki zastuplja vsak gospodarski napredek. . .

Koliko naravnost nebovpijočih dogodkov zakrivila je prvaška politika v zadnjih mesecih in letih, a vendar je ostalo ljudstvo mirno. Prvaški poslanci so z mirno vestjo duhovniške plače za milijone kron zvišali, čeprav so dobro revščino kmetovo poznali. Z mirno dušo so se združili z veleizdajniškimi Čehi, čeprav ti Čehi tudi na Slovencev že najlepše službe domačinom odjedajo, čeprav so v vsakem oziru najnevarnejši konkurenti. Z mirnim srcem so prvaški poslanci sklepali zveze z Rusijo, ki nas je v političnem oziru hotela pobiti; nadalje s Srbi, ki so slovenskemu kmetu-živinorejcu velikanska gospodarska nevarnost. Zaradi ene politične fraze prodajo prvaški voditelji vse gospodarske interese slovenskega ljudstva. Iz političnih vzrokov ustanovljajo povsod „posojilnice“, ki bodo in morajo pričeti propadati, kakor so propadli prvaški „konzumi“. Kmetje pa bodo te nesrečne račune plačali. Višek brezvestnosti prvaške politike pa je obstrukcija v štajerskem deželnem zboru. Kajti ta na češko komando pričeta obstrukcija je požrla deželi in ljudstvu milijone kron, podpore, zaslužek, življenje, — bolnikom je zaprla slovenska obstrukcija vrata bolnišnic pred nosom, kmetom je odjedala podporo, stoternim družinam, službenim pri regulaciji Drave in Pesnice, je ugrabila vsakdanji kruh, — hujše kakor suša in toča vpliva prvaška politika na naše gospodarske razmere!

In ljudstvo je še vedno mirno. . . Kdaj, o j ti revno slovensko ljudstvo, bodeš izpoznalo svoje prave sovražnike? Kdaj bodeš vrglo od sebe to nesrečno potrpežljivost? Stori to kmalu, kajti drugače bode prepozno!

Politični pregled.

Državni zbor je sprejel postavbo o novem posojilu za 220 milijonov kron. Prišlo je do večjih škandalov, v katerih središču je stal češko-klerikalni Janez Klobasa grof Sternberg. Potem se je zbornica zaključila in stopi šele 6. maja k zopetnemu zasedanju skupaj.

Volitev župana na Dunaju se je vršila 22. t. m. Kakor je bilo pričakovati, izvoljen je bil z 146 glasovi dosedanji podžupan dr. Jos. Neumayer (katerega sliko smo v zadnji številki prinesli). Dr. Neumayer je volitev sprejel.

Pogodba s Srbijo. Belgradski dopisnik lista „Obzor“ poroča, da bodo pogajanja avstro-ogrške in srbske vlade glede trgovinske pogodbe že te dni končana. Pogajanja imajo baje zadovoljiv uspeh.

Nadžkova Dvornika v Zadru so iz političnih vzrokov prisilili, da odstopi. Dali so mu letne pokojnine 20.000 K, s katerimi bode revež menda že izhajal.

Španski prestolonaslednik je že 3 leta star, vendar pa doslej še ni nobene besedice izpregovoril. Pravijo, da je prišel nem in gluh na svet. Vprašanje je zdaj, ali bode gluhomemu zamogel enkrat španski tron zasesti.

Volitve v francosko zbornico so se vršile te dni v znamenju najhujšega nasilstva. Pretepi so bili na dnevnem redu. Uredništvo in tiskarno lista „Humanité“ so popolnoma razbili. Anarhisti so streljali. V Cagnacu so župana ustrelili.

Bojkot mesa. Kakor znano, pričeli so ljudje v Severni Ameriki vsled vedno naraščajočih cen meso bojkotirati. Le v Novem Yorku je 800.000 oseb, ki že mesece sem nobenega mesa ne uživajo. Več kot 400 mesarjev je že moralo zapreti. Ženske napadajo mesarje in polivajo meso s petroljem. Prišlo je v raznih krajih že do hudih spopadov in pretefov.

Anarhistični napad. V Parisu so ruski anarhisti zastupili hrvatskega redakterja Mirko Dvešak, ker je ta v svojem listu „Novosti“ anarhistično divjanje vedno obsojal.

Dopisi.

Sv. Barbara v Halozah. Ob priliki smrti tukajšnega posestnika g. Blas podaril je ptujski župan g. Jos. Ornič namesto venca občinskim ubožcem svoto 20 K. Obdarjeni ubožci se dobrotniku tem potom najtopleje zahvaljujejo.

Sv. Lovrenc Sl. gor. Zadnjo številko „Stajerca“ smo brali in videli obnašanje naših mladih učiteljev. Resnica je, da se tako godi. Ta mlada gospoda misli, da se med prostim ljudstvom lahko obnaša, kakor se hoče, pozabi pa pri vsem tem na svoj stan. Še nekaj se moramo pritožiti, namreč nekateri otroke tako strašno bijejo, da so plavi na telesu. To ni lo protipostavno, ampak neollikano od človeka, kateri si ne more otroke drugače vzgojiti. Ker tega tepenja ni konec, vprašamo gospoda šolskega načelnika Rebernaka, ali so mu te reči znane in ali hoče red napraviti; drugače se obrnemo na višjo šolsko oblast. Učitelj, kateri je nagle jeze, pa si naj gre drngega kruha služiti; mi smo vsega tega že davno siti in temu

mora biti enkrat konec; preje ne bomo mirovali. To si vzemi gospoda na znanje!

Več prizadetih starišev.

Sv. Lovrenc sl. g. Ljubi „Stajerc“! Kakor vam je, cenjeni čitatelji, znano, je napravila točala lanske leto kakor povsod tako tudi v zgornjem delu občine Sv. Lovrenc v Slov. gor. ogromne škode in tudi Gabernčkim posestnikom. Ti pa še niso dobili niti vinarja podpore, ne deželne ne milodarov ne škofijske in tudi ne državne podpore. To se imamo zahvaliti našim naprepostavljenim. Ali kadar se stavi n. pr. šola, popravila stolp, ali bodo naša imena tudi tedaj izpuščena? Mislim da ne, če pa bodo, pa jaz prekličem v imenu vseh podpisanih in vas prištevam k možem višjega sloja, kakor gas v resnici zaslužite. Cenilna komisija tudi nas ni izpustila. Ali naš občinski predstojnik Horvat in upokojeni žendar Pečko pa sta izpustila nas. Podpora pa so dobili takoršni, ki še davnega urada ne vidijo, ali pa malo kedaj. Izpuščeni pa smo bili sledeči posestniki, ki imajo vinograde v Graduškah: Franc Pignar v Grlinčih; Franc Weingr v Grlinčih; Juri Šegula v Grlinčih; Franc Ostre v Gaberniku. Vinogradi na Kukavi v gornjem delu: Janez Šošterič v Gabernškem vrhu; Franc Poš v Gabernškem; Anton Čuš v Gaberskem; Anton Janžekovič v Gaberskem; Franc Kuri na Kukavi; Martin Kupčič na Kukavi. Ljubi „Stajerc“, ali mi nismo davkoplavevalci ali občani, poškodovani proti toči? Prihodnič več! Adijo!

Iz Polenšaka. Fara Polenšak je pač vedno srečna. Zdaj bo dobila 1. maja „dobrega“ župnika, ki je že grozil prejšnjemu mežnarju Glavniku. Čudovito dosti starih bukvic je pobral, ki so bile dolgo let shranjene v omari in v katerih so skoraj večidel pridige popisane. Menda se je zbal, da bi sedanji župnik nemško pridigal na Polenšaku. Zato jih je mežnar baje zanesel in prodal v trgovini Lovrec. Lovrec namreč zdaj lahko tako stvar kupuje, ker je dobil dosti podpore. Dobil je tako veliko svoto, da je lahko svojega sina po svetu poslal, kakor nekdanji stari Tobias mladega. Pač fini zastopnik za občino Polance. Kako Lovreca zdaj ljudi „hvalijo“, kateri so preje radi k njemu zahajali, ti so dobili podporo, drugi pa nič! Nekateri so se pri njemu dali pureke peč in so po 50 K za vino dajali; potem so se dali s fiakerji proč peljati. Drugim pa se ni privoščilo nobene podpore, čeprav so gotovo večji siromaki. Nekateri nič podpore ne dobijo, drugi pa po trikrat. Nesrečna toča, kako srečne si nekateri ljudi na Polenšaku napravila, to pa skozi „dobre“ zastopnike. Nekateri občani na Polenšaku so zelo srečni skozi zastopnika M. Reijh, druge iz občine Polance pa osrečuje Lovrec. In Lovrec zna, posebno zase zna dobro govoriti. Seveda mu ne hasne, ker je Honzek odpotoval. Čestitamo g. Lovrecu vsi tisti, ki nismo niti počenega groša podpore dobili, čeprav imamo več škode, kakor ti, ki so na dve občini vlekli. . .

Iz Jesenic. V ponedeljek 11. t. m. smo imeli zopet občinsko sejo. Prošnji tovarniškega delavca in predsednika katol. delavskega društva Janeza Kriveca za gostilničarsko obrt se ni ugo-

dilo in se je zavrnilo, ker imamo že itak pol preveč takih pajzelnov na Jesenicah in na Savi. Ravno tako se je tudi zavrnila ista prošnja g. Josepine Podpač. Občinski uslužbenci se zavarovajo pri penzijskem in nezgodbenemu zavodu. Dalje se je podelilo več obč. ubožcem znatna mesečna podpora. V pondeljek 18. t. m. smo imeli sejo radi obrtne nadaljevalne šole. Prav krasno je govoril g. nadučitelj Sedlak o potrebi in nujnosti te šole. Vsi predlogi so se enoglasno sprejeli in se bode z podukom, kakor hitro se nova šola zgradi, pričelo. Pri temu si bode največ zaslug g. nadučitelj Sedlak pridobil! — Ako ne pride jutri večer obč. „Mežako“ je konec najne ljubezni! Tako je pisala neka jeseniška inteligentna frajla nekemu železnič. uslužbencu, kateri je grozoviti „Germanenfresser“! Gotovo se je potem ta gospod svojo slovansko kri z ono slovansko gospico pod „Mežako“ prav dobro ohladil, osebito ker je tam še obilo snega!!! — Neki zasebni delavec se je v kolodvorski restavraciji toliko „Abschnicelnov“ najedel, da mu je še v isti noči želodec počil in je umrl. To so namreč g. dr. Kogoj konstatirali. — Ker dobimo od vseh strahov vprašanja, kedar da bodo že na Jesenicah nove občinske volitve, še enkrat pripomnimo, da tega sami ne vemo. Stvar je namreč v božjih rokah g. barona Božidarja Švarca, kateri bode pa reč rešil, kedar bodo to g. dr. Šušteršič pripustil! Kranjska dežela je sedaj črna in temna ko noč in moramo že toliko časa potrpeti, dokler imata prvo besedo imenovana oba gospoda. Ker se pa časi in s tem tudi ljudje preminjajo, imamo še vedno upanje, da se bodo tudi enkrat na Jesenicah nove obč. volitve vršile, če ne preje pa prav gotovo v drugem stoletju!

Iz Jesenic. V pondeljek 28. aprila t. l. smo imeli zopet komisijo radi 8 razredne skupne slovenske ljudske šole na Jesenicah. Ker se Jeseničani in Savčani niso zedinili, da se nova šola med Jesenicami in Savo na parceli industr. družbe zgradi, je postala projektirana in že od ministertva dovoljena 4 razrednica za Savo pravomočna in se bode ta šola v kratkem na Savi zgradila. Nemška šola se pa že v jeseni na Savi v 6 razredno razširi. Proti te uredbi ni noben rekurz več dopušen.

Štajerski kmetje!

Deželni zbor štajerski stopi menda junija meseca zopet skupaj, da prične svoje delovanje. Od tega zasedanja je jako veliko odvisno. Kakor znano, razbila je

prvaška obstrukcija

deželni zbor in je s tem napravila velikansko škodo ljudstvu. Podpore, subvencije, denarji za zgradbe, za regulacije, za brezobrestna posojila itd., vse to je prvaška obstrukcija vrgla v vodo. Prvaški poslanci pa hočejo še naprej onemogočiti delo v deželnem zboru. Še naprej hočejo povečavati vašo bedo!

Kmetje!

Naše potrpežljivosti mora biti enkrat konec! Mi zahtevamo od slovenskih poslancev, da takoj

nehajo z obstrukcijo.

Kajti edino potem je mogoče, da dobimo vse to, kar zahtevamo in potrebujemo. Kmetje! Zbirajte se na shodih in odpošiljajte prvaškim poslancem rezolucije, da naj ponehajo z obstrukcijo. Zahtevajte od vaših občinskih zastopov, da isto storijo! Nobeno nasprotno zavijanje vas naj ne moti.

Proč z obstrukcijo!

Poslanci morajo se pokoriti ljudski volji!

Novice.

Varujte se pred nepoštenimi agenti! Te dni se je vršila pri deželni sodnji v Gradcu zanimiva tožba. Tožiteljico je zastopal mariborski advokat g. dr. Mravlag. Stvar je zelo podučna in jo hočemo vsled tega obširneje popisati. Alojz Kralj, bivši deželni pismonoša v Mekotnjaku pri Ljutomeru bil je zavarovan za slučaj smrti

pri neki zavarovalni družbi (Nationale Unfallversicherungs-Gesellschaft) na Dunaju. Spravil ga je k temu agent te družbe Magdič, ki je obenem knjigovodja v prvaški posojilnici v Ljutomeru. Seveda se je Kralju takrat vse mogoče obljubilo, tako, da je sedel na lim. Zavarovan je bil za slučaj smrti na 2000 K. Dne 2. svečana t. l. ob 2. uri zjutraj šel je Alojz Kralj v Ljutomer k svojemu gospodarju, pekovskemu mojstru Kukovcu, da bi tam prevzel pecivo in je raznesil odjemalcem. Na tej poti imel je Kralj prekoračiti 9 malih mavstov. Bilo je to zelo nevarno, kajti sneg je ravno kopnel, voda pa je bila povsod visoka. Vkljub temu je prišel Kralj srečno čez vseh 9 brvi. Zjutraj ob 8. uri pa so našli Kralja neposredno pred Ljutomerjem v Štavnici utonjenega. Na tem kraju je mala steza ob vodi, ki teče tam okroglo 2 metra globoko pod stezo. Steza sama je bila pokrita z zmrznjenim snegom, noč pa je bila temna in deževna. Kralj je gotovo zdrsnil in padel v vodo. Poskušal je vun priti, kakor so to sledovi dokazali, ali posrečilo se mu ni in moral je utoniti. Marija Kralj, soproga ponesrečenca, ki je vboga kočarica v Mekotnjaku, naznanila je to nesrečo še isti dan (2. svečana) preje omenjenemu agentu Magdič. Ta Magdič je poleg tega njen sosed in gre dan za dnevom v ljutomersko posojilnico. Agent je kočarici in njenemu sinu Antonu Kralju tudi rekel, da je nesreča takoj brzoglavno generalnemu zastopu zavarovalnice v Gradec naznanil in da ima vdova nekaj čez 2 K za telegram plačati. Dne 14. svečana pa je dobila Marija Kralj od tega glavnega zastopa naznanilo, da se ji ne bode nič izplačalo, češ, da je bil Kralj pijan in je v pijanosti ponesrečil. To je bilo seveda popolnoma neresnično in žena je vsled tega po dr. Mravlagu tožbo vložila. Pri obravnavi pa je zavarovalnica tudi dokazala, da je prišlo naznanilo o nesreči šele dne 7. svečana v rekomandiranem pismu agenta Magdiča. Glasom pravil zavarovalnice pa se izplača zavarovalno svoto le tedaj, ako se nezdgo tekom 48 ur naznani. Magdič je dobil sicer še na dan nesreče nalogo, da napravi to naznanilo. On je tudi rekel, da je telegrafiral. Ali vse to ni bilo resnično. Šele 7. svečana je ta prvaški agent odposlal naznanilo in je bilo to že prepozno. Zaradi brezvestnosti in nemarnosti tega agenta bi torej Marija Kralj zdaj niti vinarja ne dobila. Le vplivanju dr. Mravlaga se je posrečilo, da je zavarovalnica vendar dovolila 1200 K plačila. Ostalih 800 K pa bode žena zdaj pri brezvestnem agentu iskala, ki gotovo ničesar nima in se bode gotovo branil, plačati škodo, ki jo je vsled svoje nemarnosti nesrečni in težko prizadeti ženi napravil. . . . Opozarjamo kmete na ta kričeči slučaj! Kdor se pusti zavarovati, naj preje vsa določila pregleda. In kadar se zgodi nesreča, naj jo vsakdo takoj sam v rekomandiranem pismu ali telegramu zastopstvu zavarovalnice naznani. Agentom Magdičeve sorte naj se ne zaupa, kajti taki ljudje imajo sicer vedno polna usta obljub in narodnjaških fraz, ali slovensko ljudstvo so ti ljudje še vedno v blato spravili!

Kulturna dejstva. Dr. H. Pfaundler objavlja velikost števila takih oseb, ki ne znajo ne pisati ne brati (analfabetov). Pri temu je prišel do sledečih zanimivih zaključkov: Na zgornjem Avstrijskem je analfabetov 0,90%, na Tirolskem 1,24%, na nižnjem Avstrijskem 1,23%; na Štajerskem pa že 3,92%, na Koroškem 5,74% in na Kranjskem 5,01%. Žalostno dejstvo je torej, da ravno v pokrajinah, kjer bivajo Slovenci, živi največ analfabetov. Vzrok temu žalostnemu dejstvu je iskati v nesrečni prvaški politiki. Prvaki se borijo z nevarno ošabnostjo za visoko šolo, oni imajo čep kup srednjih šol, — ljudsko šolo pa popolnoma zanemarjajo. Zato imamo veliko preveč slovenskih uradnikov, advokatov, duhovnikov in veliko premalo navadnih ljudi, ki znajo brati in pisati. V prvaško univerzo bodejo potemtakem analfabeti zahajati morali. . . . Ej vi prvaki, ako imate res toliko srca za ljudstvo, potem mu dajte potrebne izobrazbe, ki je danes začetek in konec vsacega napredka!

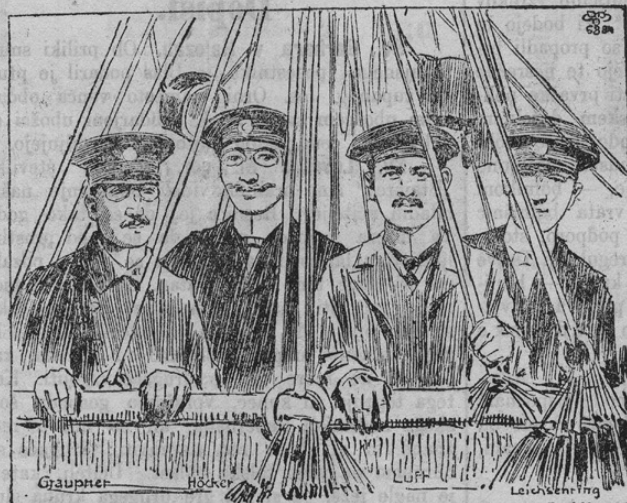
Iz Spodnje-Stajerskega.

Vbogi „Štajerc“! Pobožni farizeji, ki zavajajo resnico v posameznih farskih listih, imajo „Štajerca“ posebno na „piki“. Odkar urednik „Štajerca“ ptujskim črnim dopisnikom ni hotel veselja napraviti, da bi umrl, divjajo ti možaki kakor turški derviši. Seveda je „Štajerc“ vsega kriv, kar se v Ptuj in sploh širom sveta godi. Menda je tudi „Štajerc“ kriv, da imajo nekateri ptujski duhovniki tako pikantne „romane“ na vesti, da je joj. Morda te „romane“ enkrat objavimo in svet se bode še bolj čudil, kakor se je čez Vavpotičeve „Liebsbriefe“. Ako bodejo črni dopisniki svoje obrekovanje in zavijanje nadalje prakticali, pustili bodeimo vse obzir in vso „prijateljstvo“. . . . V Ptuj je precej pripadnikov protestantovske veroizpovedbe. Ti protestanti so imeli pred kratkem shod in zdej je že „Štajerc“ temu kriv in je že naš list „protestantovski“. Oj ti derviši ti! Vera je stvar, ki nima v politiki nič opraviti in po našem mnenju naj vsakdo po svoji poti v nebesa pride. Na Avstrijskem imajo vse vere ednako pravico celo turška ni vun vzeta. Nas vse to nič ne briga. Kar se pa tiče naše pobožnosti, je gotovo boljša, kakor „morala“ gotovih celibaterjev v Ptuj, ki smrdi že do nebes. Adio!

„Narodni dnevnik“ ima v Ptuj budadeg poročevalca, ki sliši travo rasti in planke živigati. Zadnji politični kaplanček presega tega dopisna v vsakem oziru. Ni toraj čuda, da je ravno v tem nesrečem celjskem listu največ časnokarskih „rac“ in največ naravnost otročjih oslari. Samo ob sebi umevno je, da meče „Narodni dnevnik“ vsako lumparijo, ki se v Ptuj dogode Nemcem v obraz. Zadnjič so neki pokvarjeni otroci kradli. „Narodni dnevnik“ pa že v tem zmislu poroča, kakor da bi bili ti tatinski otroci „nemčurji“. Ali dotični duševni revež, ki polceljski list z izbruhi bolanih svojih možgan, se je grozovito opek. Pri tej ptujski tatvini namreč Drogenikova družina najbolj očrtna. Ta družina je skozinskoz slovenska. Otrok, ki zna tako krasti, čeprav je šele 6 let star,

Ponesrečeni balon.

Že v zadnji številki smo poročali o veliki nesreči zrakoplova „Delitsch“. Ta balon se je dvignil v zrak in nesrečno v gondoli štiri osebe: trgovec Karla Luft (iz Bitterfelda) zrakoplovec Leuchseurni trgovec Hoecker in Graupner iz Leipziga. Balon je prišlek nesreči v nevihti in grozni visočini je vanj strahvdarila. Ko se je to zgodilo, bil je balon 2000 metrov visoko. Padel je bliskoma daleč in so bili seveda vsi štiri ponesrečeni mrtvi. Naša današnja slika kaže te štiri ponesrečene moške v gondoli svojega balona. Nesreče zrakoplovih se zadnje čase grozovito množijo.



Die tödlich verunglückten Insassen d. Ballons „Delitsch“